

INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE
Ministerstva školství,
mládeže a tělovýchovy

EUROBAROMETR ČR 2002

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA O NÁZORECH MLÁDEŽE
ČR VE VĚKU 15 – 24 LET NA OTÁZKY
MEZINÁRODNÍHO VÝZKUMU
(1998 – 2002)

PRAHA, ZÁŘÍ 2002

OBSAH

Úvod	3
1. K názorům na dnešní a příští působení Evropské unie	4
2. O poznávání cizích zemí	11
3. O toleranci mládeže vůči různým skupinám obyvatelstva	17
4. O vztahu k rodičům, rodině a starým lidem	24
5. K okolnostem zaměstnání a k příjmům	27
6. Trávení volného času mladých a jejich společenská aktivita	33
7. Náboženská orientace mládeže	37
8. Shrnutí	38
Přílohy:	
Charakteristika souboru	42
Seznam zkratk zemí EU	43

Úvod

Institut dětí a mládeže MŠMT ČR na základě výzkumného grantu MŠMT ČR uskutečnil v roce 1998 výzkum reprezentativního souboru mládeže ČR ve věku 15 - 24 let pod názvem „EUROBAROMETR ČR 1998“. Základem pro přípravu standardizovaných rozhovorů byl český překlad anglického dotazníku výzkumu Eurobarometer 47.2. Dotazování probíhalo ve květnu 1998. Rozhovorů se zúčastnilo celkem 805 mladých lidí. V roce 2002 byl výzkum zopakován, sběr dat probíhal opět v měsíci květnu, statisticky bylo zpracováno 928 dotazníků. S ohledem na srovnání byl dotazník modifikován podle verze, která byly v zemích EU užita v roce 2001.

Cílem obou výzkumů bylo získat názory mladých lidí na celou řadu oblastí jejich života tak, aby bylo možno srovnávat výpovědi naší a evropské mládeže. Předkládány jsou jak získané výsledky u české mládeže, tak srovnání se zeměmi EU (výzkum EU 2001 nepokryl všechny otázky pokládané v roce 1998 – viz materiál „Young europeans in 2001“).

Výsledky výzkumu mohou být využity pro přípravu materiálů ke koncipování státní politiky vůči mládeži a přípravu podkladových materiálů pro orgány EU, praktické využití spočívá např. v uplatnění poznatků výzkumu pro koncipování informační kampaně zaměřené na děti a mládež.

Technické poznámky:

1. Údaje jsou uváděny v procentech, v případě srovnání s průměrem zemí EU jsou porovnávány v řadě případů kumulativní procenta (respondenti mohli uvádět více odpovědí) a jejich součet tedy přesahuje 100 %. Dopočet do 100 % tvoří podíl těch, kteří na danou otázku neodpověděli.
2. V případě, že daná otázka nebyla šetřena EU v roce 2001, používáme údajů z roku 1997.
3. Ve sloupci „podobné“ uvádíme země dosahujících srovnatelných hodnot jako mládež ČR (viz seznam zkratk zemí uvedený v příloze).

1. K názorům na dnešní a příští působení Evropské unie

V úvodní otázce mladí lidé z ČR odpovídali na otázku, **co pro ně osobně znamená Evropská unie**. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce.

Evropská unie znamená:	1998	2002
1) Cestu, jak vytvořit lepší budoucnost pro mladé	37	36
2) Evropskou vládu	16	19
3) Možnost jít kamkoliv v Evropě	35	47
4) Záruku zachování míru	36	24
5) Prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě	48	40
6) Cestu, jak vytvořit pracovní příležitosti	22	43
7) Způsob ochrany práv občanů	14	13
8) Spousta byrokracie, mrhání časem i penězi	6	13
9) Jen sen a utopii	4	6
10) Riziko ztráty kulturní rozmanitosti	10	23

Ve srovnání s výzkumem z roku 1998 poklesla očekávání mládeže vůči EU v oblasti mírové stability, zlepšení ekonomické situace v Evropě. V roce 2002 je na jedné straně zdůrazňována svoboda pohybu, pracovní příležitosti, na druhé straně evropská byrokracie a možnost ztráty kulturní rozmanitosti. Svůj podíl na tom jistě nesou současné politické diskuse a media, které přinášejí různé pohledy na problematiku přičlenění k EU. Mládež pravděpodobně vyjadřuje svoji obavu z vývoje zaměstnanosti a reflektuje mediální obraz EU jako byrokratické instituce.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Muž	37	17	47	23	39	40	13	14	7	23
Žena	36	20	48	25	42	47	13	11	6	22
Věk										
do 20 let	34	15	45	25	43	43	12	12	6	21
nad 20 let	41	24	52	22	37	44	16	12	5	26
Povolání										
Studující	34	16	45	24	43	43	11	12	7	22
Pracující	37	25	51	24	37	45	20	13	4	25
Nepracující	49	26	56	21	15	26	8	23	13	18
Lokalita										
Venkov	33	17	47	22	41	43	16	15	10	20
Města	35	18	51	25	42	46	12	13	4	25
velká města	44	21	46	25	37	39	13	9	4	23

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Naše mládež oproti mládeži z EU vidí v EU prostor pro svobodný pohyb, zlepšení ekonomické situace a zaměstnanosti. Byť jde pravděpodobně o odraz vývoje veřejného mínění naší společnosti jako celku, nelze tento stav považovat za

žádoucí. Informační toky o přínosech začlenění do EU, přínosech pro mládež musí být výrazně posíleny. Buď není dostatečně zdůrazňováno, že idea EU skutečně znamená evropskou vládu i snahu ochránit své občany (byť za cenu zmiňované byrokracie), nebo to naši mládež ani nezajímá.

Evropská unie znamená:	EU	ČR	podobné
Cestu, jak vytvořit lepší budoucnost pro mladé	28	36	OD, GR, IRL, P
Evropskou vládu	31	19	OD
Možnost jít kamkoliv v Evropě	39	47	NL, FIN
Záruku zachování míru	23	24	D, P
Prostředek ke zlepšení ekonomické situace v Evropě	31	40	L,I,DK
Cestu jak vytvořit pracovní příležitosti	24	43	-
Způsob ochrany práv občanů	16	13	D, IRL, I, A,
Spousta byrokracie, mrhání časem i penězi	12	13	E,
jen sen a utopii	5	6	DK, WD, FIN
Riziko ztráty kulturní rozmanitosti	11	23	GR

Dále dotázaní uváděli své názory na to, **co s sebou přinese Evropská unie během příštích deseti let.**

Přínos EU v příštím desetiletí:	1998	2002
1) Kvalitnější život většiny lidí	27	25
2) Více příležitostí pro lidi jako jsem já najít práci	25	41
3) Více rovnoprávnosti mezi muži a ženami	6	11
4) Méně diskriminace cizinců a lidí jiných kultur či etnických skupin	31	25
5) Více obtíží při rozhodování, protože se na něm bude podílet více států	22	19
6) Vyšší úroveň nezaměstnanosti	8	8
7) Užívání měny Euro jako jednotné měny	43	60
8) Bude jednodušší cestovat, studovat, pracovat a žít kdekoli v Evropě	50	66
9) Více sociálních problémů	13	19
10) Nic, už to nebude EU	2	2

Rovněž tato tabulka poukazuje na očekávání rozšíření pracovních příležitostí a svobody cestování, možností studovat a pracovat v EU.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Muž	27	42	11	22	18	10	58	64	20	2
Žena	22	41	12	27	21	7	61	68	18	2
Věk										
do 20 let	22	40	9	23	17	8	61	71	17	2
nad 20 let	27	44	16	27	23	9	57	59	20	2
Povolání										
Studující	22	39	10	24	18	7	60	71	19	2

Pracující	27	43	16	27	20	10	60	56	19	3
Nepracující	26	46	15	23	33	8	49	46	26	2
Lokalita										
Venkov	21	37	14	25	18	11	57	60	20	4
Města	25	46	8	26	20	7	62	75	19	2
velká města	29	40	15	22	20	6	60	64	16	0

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Mladí lidé z EU odpovídají co do pořadí podobně (očekávají více rovnoprávnosti a méně sociálních problémů)

Přínos EU v příštím desetiletí:	EU	ČR	Podobné
Kvalitnější život většiny lidí	25	25	B, NL, A
více příležitostí pro lidi jako jsem já najít práci	28	41	IRL
více rovnoprávnosti mezi muži a ženami	17	11	I,UK,FINWD
Méně diskriminace cizinců a lidí jiných kultur či etnických skupin	27	25	GR, E, IRL,
více obtíží při rozhodování, protože se na něm bude podílet více států	22	19	-
vyšší úroveň nezaměstnanosti	11	8	E, IRL, NL, S
Užívání měny Euro jako jednotné měny	48	60	B, FIN
bude jednodušší cestovat, studovat, pracovat a žít kdekoliv v Evropě	45	66	DK, NL, S
více sociálních problémů	13	19	B, GR, S
nic, už to nebude EU	1	2	L

Představa o tom, **co znamená být občanem Evropské unie, jaká jsou jeho práva**, byla další otázkou našeho srovnávacího výzkumu. Odpovědi jsou uvedeny v tabulce.

Občan EU má právo, možnost:	1998	2002
1) Přestěhovat se do kterékoliv země EU	46	47
2) Pracovat v kterékoliv zemi EU	61	67
3) Volit v lokálních volbách ve státě, ve kterém sídlí	10	9
4) Volit v národních volbách, ve státě, kde sídlí	10	7
5) Volit do Evropského parlamentu v členském státě, kde žije	17	13
6) Přístup ke službám a sociální podpoře kdekoliv v Evropě	21	21
7) Právo studovat v kterékoliv zemi EU	51	54
8) Žádná z uvedených odpovědí	3	4

Uvedená otázka ukazuje na poměrně konstantní očekávání naší mládeže. Vyšší zájem vyvolává jen možnost pracovat kdekoliv v EU.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

Pohlaví	Položky							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Muž	48	63	11	8	17	21	50	5
Žena	46	71	8	6	10	21	58	3
Věk								

do 20 let	46	64	7	6	13	21	57	4
nad 20 let	48	72	12	8	14	22	50	4
Povolání								
Studující	45	65	8	6	14	21	57	4
Pracující	50	70	13	9	13	18	46	5
Nepracující	59	67	5	3	8	13	54	8
Lokalita								
Venkov	40	60	6	8	13	24	53	5
Města	53	74	10	5	12	21	54	5
velká města	46	66	14	8	17	18	56	2

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

K nejznámějším právům občanů EU mezi našimi mladými lidmi patří právo pracovat v kterékoliv zemi EU (67%) a právo studovat v kterékoliv zemi EU (54%). Pro mládež z EU, kde tyto možnosti jsou i prakticky využívány, jsou spíše zdůrazňovány volební práva (pro nás ještě poměrně vzdálená) a přístup k sociálním službám.

Občan EU má právo, možnost:	EU	ČR	Podobné
Přestěhovat se do kterékoliv země EU	51	47	B, DK
Pracovat v kterékoliv zemi EU	57	67	F,A,S
volit v lokálních volbách ve státě, ve kterém sídlí	21	9	E, P
volit v národních volbách, ve státě, kde sídlí	17	7	I, P
volit do Evropského parlamentu v členském státě, kde žije	22	13	E, P
Přístup ke službám a sociální podpoře kdekoli v Evropě	32	21	UK
Právo studovat v kterékoliv zemi EU	42	54	DK, F,
Žádná z uvedených odpovědí	3	4	B, E, I..

Názory na to, kterým oblastem by měla **EU v nejbližších pěti letech dát přednost**, přibližuje následující tabulka.

V příštích pěti letech by se EU měla zabývat:	1998	2002
1) Bytovou politikou	45	41
2) Vzděláváním a odbornou přípravou	37	51
3) Zaměstnaností	57	71
4) Ochranou pracovníků, bezpečností na pracovišti	12	22
5) Zdravím	35	48
6) Ochranou spotřebitele	25	20
7) Bojem proti kriminalitě	60	64
8) Svobodou studovat, žít a pracovat kdekoli v EU	37	55
9) Odstraněním diskriminace podle pohlaví, rasy, zdrav. postižení atd.	44	44
10) Zajištěním informovanosti obyvatelstva	18	25
11) Výzkumem a rozvojem nových informačních technologií	24	26
12) Ochranou životního prostředí	56	63

Předpokládáme, že v názorech dotázaných se projevují očekávání, co jim začlenění ČR do EU může přinést, co vidí jako současné nedostatky. Oproti roku 1998 zejména více zdůrazňují otázky :

- ochrany životního prostředí

- svobody studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

Pohlaví	Položky											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Muž	38	52	69	21	46	23	62	55	41	26	33	62
Žena	44	50	73	23	51	17	67	54	47	25	19	65
Věk												
do 20 let	39	51	73	24	50	16	64	55	45	27	26	64
nad 20 let	42	51	67	18	46	25	65	57	44	24	26	62
Povolání												
Studující	40	51	73	22	46	17	63	54	47	26	25	64
Pracující	40	49	64	20	51	27	69	54	40	23	27	65
Nepracující	46	54	59	23	46	10	59	54	31	26	26	54
Lokalita												
Venkov	40	49	71	25	53	19	63	51	46	22	23	63
Města	38	49	71	23	45	22	66	57	43	27	28	63
velká města	50	57	70	16	45	18	66	56	45	27	28	65

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Srovnání poukazuje na významné rozdíly v důrazech naší a evropské mládeže, které odrážejí pravděpodobně naše vnitřní problémy a také do jisté míry i úkoly, které nás před začleněním do evropských struktur čekají (boj proti kriminalitě, usnadnění práce a studia v zahraničí, odstranění různých diskriminací, zlepšení přístupu ke vzdělání). Nedoceňovány jsou otázky bezpečnosti při práci, ochrana spotřebitele.

V příštích pěti letech by se EU měla zabývat:	EU	ČR	Podobné
Bytovou politikou	38	41	DK,L,NL,F
Vzděláváním a odbornou přípravou	52	51	F,IRL
Zaměstnaností	69	71	UK,FIN
Ochranou pracovníků, bezpečností na pracovišti	39	22	DK,NL
Zdravím	48	48	F,B,I
Ochranou spotřebitele	32	20	DK,I
Bojem proti kriminalitě	61	64	DK,WDS,L,NL
Svobodou studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU	37	55	L,
Odstraněním diskriminace podle pohlaví, rasy, zdrav. postižení atd.	47	44	D,IRL,
Výzkumem a rozvojem nových informačních technologií	28	26	DK,OD,F,I,NL
Ochranou životního prostředí	54	63	DK,L,S

Kontrapunktem k výše položené otázce je otázka „čím by se EU neměla zabývat?“.

V příštích pěti letech by se EU neměla zabývat:	1998	2002
1) bytovou politikou	19	17
2) vzděláváním a odbornou přípravou	13	7
3) zaměstnaností	9	4
4) ochranou pracovníků, bezpečností na pracovišti	40	17
5) zdravím	13	6
6) ochranou spotřebitele	22	16
7) bojem proti kriminalitě	4	6
8) svobodou studovat, žít a pracovat kdekoli v EU	8	6
9) odstraněním diskriminace podle pohlaví, rasy, zdrav. postižení atd.	11	12
10) zajištěním informovanosti obyvatelstva	22	15
11) výzkumem a rozvojem nových informačních technologií	20	15
12) ochranou životního prostředí	3	5

Oproti roku 1998 jsou předložené témata méně odmítána.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky											
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	10	11	12	
Muž	18	8	5	18	7	14	7	7	13	16	13	
Žena	16	6	3	17	5	19	6	5	10	15	18	
Věk												
do 20 let	19	7	4	17	7	18	6	7	14	16	15	
nad 20 let	15	7	4	17	5	13	7	5	8	13	18	
Povolání												
Studující	18	7	4	17	7	18	7	7	13	16	16	
Pracující	17	6	4	18	3	13	4	6	10	16	16	
Nepracující	10	5	0	10	3	13	13	0	5	10	13	
Lokalita												
Venkov	18	5	5	18	4	18	7	9	12	18	17	
Města	17	8	3	16	7	15	6	4	12	13	15	
velká města	16	7	4	20	7	17	4	7	7	11	17	

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve vztahu k srovnání s EU naše mládež spíše očekává zlepšení své situace po vstupu do EU, z pochopitelných důvodů (neznalost poměrů v zemích EU) ani vlastně taková otázka není pro naše mladé lidi příliš relevantní. Je tedy otázkou nakolik vážně máme brát vyšší odmítání ochrany pracovníků při práci, nezáměr o diskriminaci, ochrany spotřebitelů a výzkumu a IT.

V příštích pěti letech by se EU neměla zabývat:	EU	ČR	Podobné
Bytovou politikou	14	17	WD,I
Vzděláváním a odbornou přípravou	6	7	DK,F,UK
Zaměstnaností	3	4	D,NL,A,UK
Ochranou pracovníků, bezpečností na pracovišti	7	17	S
Zdravím	6	6	L
Ochranou spotřebitele	8	16	L,UK
Bojem proti kriminalitě	3	6	I,NL
Svobodou studovat, žít a pracovat kdekoliv v EU	8	6	DK,WD,E,I,A
Odstraněním diskriminace podle pohlaví, rasy, zdrav. postižení atd.	6	12	L,NL
Výzkumem a rozvojem nových informačních technologií	10	15	B,S,UK
Ochranou životního prostředí	4	5	IRL,OD,UK

Poslední otázka tohoto bloku směřovala k zjištění, **které ze zdrojů informací nejvíce přispívají k tomu, aby mladí lidé znali svá práva a povinnosti jako občana dnešní Evropy?**

K informovanosti o právech a povinnostech přispívají:	1998	2002
1) politické strany, volební kampaň	8	9
2) evropské instituce	11	18
3) místní úřady , veřejné organizace	7	12
4) národní vláda , veřejní činitelé	8	9
5) přátelé	32	23
6) televize	45	58
7) mládežnické organizace, kluby mládeže	31	13
8) škola, univerzita	29	55
9) Internet	-	53
10) Rodiče	26	26
11) Rádio	29	29
12) Noviny, časopisy	43	61

Lze konstatovat pozitivní vývoj. K informačním zdrojům, které nejvíce přispívají k informovanosti mladých lidí o právech a povinnostech občana Evropy, patří televize (58 %), noviny a časopisy (61 %), přátelé (45%), škola, či univerzita (55%) a nově i Internet (53 %).

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky											
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Muž	9	19	12	8	22	61	11	54	52	26	30	60
Žena	10	17	13	9	24	56	15	56	54	25	28	62
Věk												
do 20 let	9	15	12	8	23	62	13	59	57	30	29	60
nad 20 let	10	24	13	9	22	52	15	47	47	20	31	62
Povolání												
Studující	9	16	13	9	22	61	12	58	56	27	28	62
Pracující	10	22	13	10	25	55	15	45	45	21	31	59
Nepracující	18	26	8	5	21	44	15	44	59	21	31	62
Lokalita												
Venkov	6	17	12	9	22	59	14	54	51	26	34	59
Města	11	16	12	7	21	57	12	58	55	25	26	62
velká města	12	24	13	13	27	59	15	50	51	27	27	61

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve srovnání s mládeží EU naší mládeží více informací poskytují média, Internet, ale i evropské instituce.

K informovanosti o právech a povinnostech přispívají:	EU	ČR	podobné
Politické strany, volební kampaň	10	9	OD,P
Evropské instituce	5	18	-
místní úřady , veřejné organizace	7	12	FIN
Národní vláda , veřejní činitelé	6	9	D,NL,
přátelé	29	23	E,NL,UK
Televize	54	58	B,NL
Mládežnické organizace, kluby mládeže	6	13	DK,L
škola, univerzita	51	55	B,F,I,NL
Internet	13	53	-
Rodiče	32	26	P,FIN
Rádio	21	29	B,L
noviny, časopisy	47	61	D,NL

Získané výsledky lze interpretovat v duchu rozvíjejícího se zájmu médií o problematiku přičlenění k EU, ale i jako výraz zájmu mladých lidí o informace o EU, vyplývající z relativní blízkosti data přičlenění. Oceňovány jsou zejména média a Internet. média.

Nově zařazená otázka: „Co si myslíte, že by **napomohlo zájmu mladých lidí aktivně se účastnit na rozhodování a vlastní účasti na řešení různých problémů (obce, města, pracoviště atd.)?**“ směřovala u nás k dosud relativně opomíjené problematice participace mládeže.

Prostředek	EU	ČR	podobné
1) Radit se s mladými lidmi, než se přijme rozhodnutí	46	45	F,IRL
2) Specifické informační kampaně pro mladé lidi	45	46	F,NL,GR
3) Zavedení povinného vzdělávacího programu	37	13	-
4) Více mládežnických klubů	28	16	GR
5) Podpořit dobrovolnou službu	19	11	B
6) Snížení volebního věku mládeže	13	9	I,NL
7) Snížení volebního věku pro zastupitele	9	12	WD,D,GR,DK
8) nic, nikdo	2	5	DK,WD

Výsledky ukazují, že naše mládež klade menší důraz na vzdělávací programy, kluby mládeže, dobrovolnou službu.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Pohlaví								
Muž	44	41	11	16	10	10	13	6
Žena	46	52	15	16	13	7	12	3
Věk								
do 20 let	47	46	12	18	11	10	14	5
nad 20 let	40	47	15	14	12	7	10	5
Povolání								
Studující	48	46	13	17	12	9	13	4
Pracující	40	44	13	14	12	7	10	5
Nepracující	46	41	15	13	10	10	16	8
Lokalita								
Venkov	33	41	14	18	15	10	15	7
Města	53	48	12	16	9	10	12	4
velká města	38	52	13	13	11	5	10	6

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

2. O poznávání cizích zemí

S problematikou příštího vstupu ČR do EU souvisí i možnost a zájem naší mládeže poznávat cizí země a její snaha se naučit se cizí jazyky. **Které země mladí lidé navštívili v posledních dvou letech** přibliží následující údaje.

V posledních dvou letech navštívilo:	1998	2002
1) Belgie	5	6
2) Dánsko	2	5
3) Německo	42	55
4) Řecko	12	15
5) Španělsko	14	15
6) Francii	19	20
7) Irsko	4	3
8) Itálii	37	29
9) Lucembursko	3	3
10) Nizozemsko	5	6
11) Rakousko	46	37
12) Portugalsko	2	3
13) Finsko	2	2
14) Švédsko	2	3
15) Spojené království	8	10
16) Žádnou zemi EU	18	20

Výsledky jsou do značné míry podobné (nárůst cest do Německa je kompenzován poklesem vůči Rakousku a Itálii). Pravděpodobně se vyčerpaly zdroje cestování první poloviny minulého desetiletí. Žádnou z vyjmenovaných evropských zemí nenavštívilo jen 20 % dotázaných.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Pohlaví																
Muž	7	6	55	13	13	20	2	28	5	7	36	3	2	5	9	23
Žena	5	4	55	18	16	20	4	30	1	5	37	3	1	2	11	18
Věk																
do 20 let	6	6	56	16	15	19	2	3	4	5	39	2	1	3	10	20
nad 20 let	5	4	53	14	14	21	4	24	3	8	33	4	2	4	11	21
Povolání																
Studující	6	5	56	16	15	20	3	31	4	5	38	3	2	3	10	19
Pracující	6	3	52	14	13	23	3	25	3	8	32	3	0	2	11	22
Nepracující	5	10	54	10	13	10	8	23	3	8	38	0	5	15	5	21
Lokalita																
Venkov	5	4	52	12	12	15	2	26	3	6	34	2	2	3	6	25
Města	6	5	62	15	17	25	3	31	3	7	38	3	1	4	12	17
velká města	6	7	45	19	13	17	3	31	4	4	38	5	1	3	13	24

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Naši mladí lidé oproti mladým lidem z EU navštívili pětkrát častěji Rakousko a Německo (jde o nejbližší země), téměř třikrát častěji Itálii, dvakrát častěji Řecko. Lze konstatovat, že naše mládež stále ještě má větší potřebu poznávání okolních zemí než mládež členských zemí EU.

V posledních dvou letech navštívilo:	EU	ČR	podobné
Belgii	10	6	D,S,UK
Dánsko	4	5	L,NL
Německo	12	55	NL
Řecko	7	15	DK,UK
Španělsko	23	15	I,A
Francii	20	20	D,S
Irsko	2	3	F
Itálii	11	29	WD
Lucembursko	4	3	D,S
Nizozemsko	8	6	OD,F,S,UK
Rakousko	7	37	-
Portugalsko	4	3	B,DK,D,UK
Finsko	1	2	DK
Švédsko	2	3	D,L,NL
Spojené království	10	10	D,FIN
Žádnou zemi EU	44	20	B,L,A,FIN

K respondentům, kteří uvedli alespoň jednu navštívenou zemi, směřovala otázka: „**Proč jste tam jeli, z jakého důvodu?**“ Odpovědi jsou ilustrovány v tabulce.

Důvody návštěvy zemí v posledních 2 letech:	1998	2002
1) Navštívit zemi, prázdniny, dovolená	65	67
2) Výměnný program mládeže	11	16
3) Naučit se, či zlepšit jazyk	14	16
4) Studovat	4	3
5) za prací, za obchodem	10	8
6) ze zdravotních důvodů	2	3
7) za přítelem, přítelkyní	2	5
8) navštívit svojí rodinu, příbuzné	8	6
9) jiná odpověď (např. nakupovat atd.)	8	16

Mezi důvody návštěv cizích zemí stále dominuje jednoznačně návštěva země v rámci prázdnin nebo dovolené. Se značným odstupem se objevuje snaha naučit se jazyk, nebo zlepšit znalost jazyka. Zvýšení podílu výměnných programů mládeže je nutno považovat za pozitivní.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující

tabulka.

	Položky								
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Muž	61	7	14	3	8	5	5	8	18
Žena	73	10	18	3	9	3	5	5	14
Věk									
do 20 let	70	10	18	4	5	4	5	7	16
nad 20 let	61	6	13	3	14	3	5	5	15
Povolání									
Studující	70	10	18	4	6	4	5	7	15
Pracující	60	5	12	2	15	3	4	5	20
Nepracující	54	8	10	3	3	8	0	10	18
Lokalita									
Venkov	63	4	13	3	7	3	5	8	21
Města	69	11	17	3	11	5	5	6	15
velká města	68	10	18	6	6	4	4	5	11

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Mládež ze zemí EU výrazně častěji uvádí jako důvod návštěvy cizí země dovolenou (o 19 procentních bodů). Naši mladí lidé častěji uvádí jazykovou přípravu a výměnné programy a pochopitelně „jiné“ (zejména nákupy).

Důvody návštěvy zemí v posledních 2 letech:	EU	ČR	podobné
Navštívit zemi, prázdniny, dovolená	86	67	GR,E
Výměnný program mládeže	9	16	GR,F
naučit se, či zlepšit jazyk	2	16	F,P
Studovat	6	3	IRL,UK
za prací, za obchodem	7	8	P,FIN,UK
ze zdravotních důvodů	1	3	L
za přítelem, přítelkyní	6	5	S,F
Navštívit svojí rodinu, příbuzné	3	6	B,WD
jiná odpověď (většinou nakupovat)	9	16	GR,NL

Jazykovou připravenost přiblíží následující tabulka.

Mluví dobře	1998	2002
1) dánsky	0	1
2) německy	41	49
3) francouzsky	7	8
4) italsky	2	2
5) holandsky	2	1
6) anglicky	45	60
7) španělsky	3	4
8) portugalsky	0	1
9) řecky	0	1
10)švédsky	0	1
11) finsky	0	0
12)jiný jazyk	8	4
13)žádným cizím jazykem	0	7

Během čtyř let se zvýšila znalost angličtiny (o 15 procentních bodů) a němčiny (o 8 bodů).

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky												
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
muž	0	42	5	2	1	58	4	2	2	1	0	4	7
žena	1	56	11	3	0	62	3	0	0	0	0	4	4
Věk													
do 20 let	1	53	8	2	1	61	3	1	1	1	0	3	5
nad 20 let	0	43	9	3	1	58	4	1	1	0	0	7	6
Povolání													
studující	1	52	8	2	0	63	4	1	1	0	4	4	2
pracující	1	43	8	4	2	55	4	1	1	0	0	5	8
nepracující	0	41	10	0	0	44	0	0	3	0	0	3	14
Lokalita													
venkov	0	52	6	1	1	50	2	1	1	1	0	3	9
města	1	53	7	3	0	62	3	1	0	0	0	5	3
velká města	1	36	12	3	1	69	7	1	2	0	0	4	5

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Uvážíme-li údaje o angličtině a němčině jako významných světových jazycích, lze hodnotit jazykovou znalost naší mládeže jako dostatečnou.

Mluví dobře:	EU	ČR	podobné
dánsky	1	1	L, LN, FIN, D,
německy	13	49	DK
francouzsky	18	8	FIN, E
italsky	4	2	NL, DK, WD, E
holandsky	2	1	L, WD
anglicky	50	60	GR, A
španělsky	7	4	B
portugalsky	1	1	L, B, DK, E
řecky	0	1	DK, UK
švédsky	2	1	NL, GR
finsky	0	0	-
jiný jazyk	3	4	L, S,
žádným cizím jazykem	31	7	NL, FIN, DK,

Rovněž zájem o zvýšení jazykových znalostí je značný.

Chtěl by se naučit:	1998	2002
1) dánsky	3	3
2) německy	35	20
3) francouzsky	33	36
4) italsky	15	18
5) holandsky	5	5
6) anglicky	33	27
7) španělsky	19	28
8) portugalsky	3	4
9) řecky	4	5
10)švédsky	3	3
11) finsky	3	3
12)jiný jazyk	7	12
13)žádný cizí jazyk	2	2

Zájem o rozšíření jazykových znalostí je stále vysoký (ústup od němčiny a angličtiny je kompenzován zájmem o další evropské jazyky).

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Pohlaví													
muž	3	22	32	12	6	28	21	3	5	3	5	14	3
žena	2	18	41	24	4	26	35	4	6	3	2	10	1
Věk													
do 20 let	3	18	39	21	5	28	32	5	7	4	4	15	2
nad 20 let	1	22	31	12	5	25	21	2	3	1	2	6	3
Povolání													
studující	3	20	39	22	6	26	32	5	7	4	4	15	1
pracující	1	18	29	11	3	28	19	2	3	2	2	5	5
nepracující	0	26	26	8	8	26	15	0	0	05	18	0	3
Lokalita													
venkov	2	17	35	17	3	37	25	3	4	1	2	11	2
města	3	20	38	19	6	25	27	4	6	5	4	12	2
velká města	3	24	35	17	7	16	31	4	6	3	4	14	3

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve srovnání s mládeží zemí EU naši mladí lidé preferují francouzštinu, angličtinu a němčinu. Srovnání s EU je pochopitelně znesnadněno skutečností, že část mládeže z členských zemí EU – respondentů výzkumu EU má za mateřský jazyk některý z nejrozšířenějších evropských jazyků.

Chtěl by se naučit:	EU	ČR	podobné
Dánsky	1	3	NL
Německy	14	20	I,S
Francouzsky	21	36	E,S
Italsky	20	18	IRL,UK
Holandsky	3	5	FIN,S,DK
Anglicky	20	27	B,L
Španělsky	29	28	OD,F,UK
Portugalsky	4	4	DK,NL,A
Řecky	4	5	A,NL,UK
Švédsky	3	3	DK,OD,F
finsky	1	3	DK,I,L
jiný jazyk	4	12	-
Žádným cizím jazykem	14	2	S

3. O toleranci mládeže vůči různým skupinám obyvatelstva

Blok otázek byl věnovaný názorům na soužití různých skupin obyvatelstva, národností a rasovou toleranci, preferenci mužů nebo žen v určitých profesích, byl doplněn míněním o přijatelnosti některých jevů.

Odpovědi na otázku: **“Někteří lidé se necítí dobře ve společnosti někoho, kdo se liší vzhledem , chováním, názory, zájmy či způsobem života. Vadí Vám setkáte-li se s ním ve Vašem každodenním životě?”**, přináší následující tabulka.

Dotázanému vadí následující skupiny:	1998	2002
1) nikdo	18	24
2) lidé jiných národností	2	4
3) lidé jiné rasy	9	10
4) lidé jiného vyznání	3	3
5) lidé odlišné kultury	3	3
6) fyzicky handicapovaní lidé	5	5
7) mentálně handicapovaní lidé	13	7
8) homosexuálové, gayové či lesbičky	22	14
9) lidé oblékající se jinak než dotázaný	1	1
10) lidé na vyšší, či nižší finanční úrovni než dotázaný	4	5
11) drogově závislí	58	60
12) alkoholici	65	58
13) bezdomovci	45	38
14) někdo jiný	5	8

Celkově lze u mládeže konstatovat významný pokles společenských předsudků a xenofobie. Nejvíce jsou odmítáni drogově závislí a alkoholici.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

Pohlaví	Položky													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Muž	24	5	14	3	3	5	7	17	2	5	58	50	35	9
Žena	23	3	5	3	2	5	7	10	1	5	62	66	40	6
Věk														
do 20 let	20	5	12	3	3	6	8	15	1	4	63	59	42	6
nad 20 let	30	2	6	2	2	4	6	12	1	5	54	54	30	10
Povolání														
Studující	20	5	11	3	3	5	7	14	1	5	64	62	42	6
Pracující	29	2	7	2	2	3	5	13	2	6	52	52	30	8
Nepracující	31	0	5	0	0	3	10	18	0	3	62	56	28	8
Lokalita														
Venkov	25	3	11	3	2	5	5	18	1	5	57	54	37	7
Města	22	3	9	3	3	5	8	13	1	4	62	58	36	8
velká města	25	5	9	2	3	4	8	8	2	6	62	63	41	9

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Otázka nebyla ve výzkumu EU 2001 sledována. Srovnání postojů naší mládeže a mládeže členských zemí EU z roku 1997 poukazuje na větší míru tolerance v EU než u nás.

Dotázanému vadí následující skupiny:	EU (1997)	ČR
nikdo	48	24
lidé jiných národností	3	4
lidé jiné rasy	4	10
lidé jiného vyznání	3	3
lidé odlišné kultury	3	3
Fyzicky handicapovaní lidé	6	5
Mentálně handicapovaní lidé	10	7
Homosexuálové, gayové či lesbičky	13	14
lidé oblékající se jinak než dotázaný	1	1
lidé na vyšší, či nižší finanční úrovni než dotázaný	4	5
Drogově závislí	28	60
Alkoholici	20	58
Bezdomovci	13	38
někdo jiný	1	8

Mládež EU se vyznačuje podstatně nižší xenofobií, méně vnímá nejružnější skupinové rozdíly - téměř polovině mladých lidí z EU v roce 1997 nevadila žádná společenská skupina.

A jak vyzněl názor na cizince, žijící v České republice, kteří nemají naše občanství, uvádíme v následující tabulce.

Názory na cizince bez občanství:	1998	2002
1) u nás není mnoho cizinců	4	7
2) mohlo by tu být i více cizinců	4	6
3) je jich zde dost, ale ne příliš	21	23
4) je jich příliš	25	25
5) je jich příliš z neevropských zemí	14	15
6) je jich příliš mnoho z chudých evropských a jiných zemí	26	27
7) v naší zemi žili vždy lidé cizího původu	14	16
8) přítomnost cizinců naší zemi posiluje	6	7
9) jsem rád že cizinci žijí v naší zemi	5	9
10) cizinci žijící v naší zemi jsou řádnými členy naší společnosti	8	10
11) cizinci žijící v naší zemi by měli mít stejná práva jako my	19	21
12) všichni cizinci by měli být posláni zpět odkud přišli	12	14

Na základě získaných údajů můžeme konstatovat, že od roku 1998 došlo k nevýznamnému, byť pozitivnímu posunu ve vztahu k cizincům.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Pohlaví												
Muž	7	7	20	30	17	28	17	9	9	9	17	16
Žena	6	5	27	21	13	25	16	5	8	12	25	11
Věk												
do 20 let	5	6	23	27	16	28	14	7	8	8	21	18
nad 20 let	9	6	23	24	12	24	21	7	11	14	21	6
Povolání												
Studující	5	7	23	26	15	28	16	8	8	10	23	18
Pracující	11	4	23	21	13	23	18	6	10	11	16	6
Nepracující	8	8	13	38	13	23	13	5	5	8	26	10
Lokalita												
Venkov	5	5	22	26	13	22	18	6	10	10	21	16
Města	5	5	24	25	14	28	16	8	7	7	20	13
velká města	11	8	23	25	18	30	15	8	10	17	24	12

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve srovnání se situací v EU cizinci u nás stále ještě nejsou chápáni naší mládeží jako řádní členové společnosti a přinášející jí prospěch, lidé, kteří by v naší zemi by měli mít stejná práva, jako ostatní občané (konec konců média jsou plna historek o ruský mluvících lupičích, násilnících a podobně, méně již se mluví například o tom, v jakých podmínkách zde pracují tito cizinci na stavbách či jinde a kdo z jejich práce profituje).

Názory na cizince bez občanství:	EU	ČR	podobné
u nás není mnoho cizinců	8	7	B,OD,F,NL
mohlo by tu být i více cizinců	7	6	GR,IRL
je jich zde dost, ale ne příliš	27	23	B,E,F
je jich příliš	29	25	P,DK
je jich příliš z neevropských zemí	17	15	A,P
je jich příliš mnoho z chudých evropských a jiných zemí	19	27	OD
v naší zemi žili vždy lidé cizího původu	19	16	OD
Přítomnost cizinců naší zemi posiluje	14	7	E,I
jsem rád že cizinci žijí v naší zemi	17	9	P,OD
cizinci žijící v naší zemi jsou řádnými členy naší společnosti	16	10	P,UK,OD, IRL
cizinci žijící v naší zemi by měli mít stejná práva jako my	27	21	D
všichni cizinci by měli být posláni zpět odkud přišli	9	14	I,OD

Další otázka sledovala, zda by dotázaný **preferoval v určitých profesích muže, ženu, nebo zda pohlaví ve vztahu k profesi je indiferentní.**

V následujících profesích by raději viděl ženu	1998	2002
1) obhájce (právník), právního zástupce	10	7
2) lékaře	18	18
3) poslance dotázaného	7	7
4) řidiče autobusu	2	2
5) psychologa	27	34
6) policistu	3	7
7) pilota aerolinií	2	3
8) šéfa dotázaného	11	13
9) učitele	17	16
10) kněze, duchovního	3	3
11) dětskou pečovatelku	84	81
12) vojáka	-	5

Během čtyř let mírně poklesla vyhraněnost názorů na tzv. "ženská" povolání.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky											
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
muž	8	17	5	4	32	10	5	17	18	5	80	5
žena	6	19	9	1	36	3	2	10	14	2	81	4
Věk												
do 20 let	8	21	8	3	41	8	4	15	19	3	83	5
nad 20 let	6	14	4	3	22	4	3	10	11	3	76	4
Povolání												
Studující	6	20	8	2	39	8	3	15	18	3	82	5
Pracující	8	13	5	2	28	2	3	11	11	5	79	
Nepracující	10	8	3	5	8	8	7	8	13	3	80	5
Lokalita												
Venkov	11	18	9	3	37	7	4	16	20	3	81	5
města	6	21	6	3	34	7	3	15	17	4	79	4
velká města	4	13	5	1	30	4	2	7	10	2	82	4

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Obě tabulky ukazují na poměrně pozitivní posun v postojích naší mládeže od sexismu k racionálnějšímu postojům ve vztahu k profesím.

V následujících profesích by raději viděl muže	1998	2002
1) obhájce (právník), právního zástupce	32	27
2) lékaře	22	16
3) poslance dotázaného	26	23
4) řidiče autobusu	67	65
5) psychologa	18	13
6) policistu	72	63
7) pilota aerolinií	72	62
8) šéfa dotázaného	36	30
9) učitele	21	18
10) kněze, duchovního	66	58
11) dětskou pečovatelku	2	2
12) vojáka	-	62

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

Pohlaví	Položky											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
muž	30	19	26	68	15	62	60	29	17	54	5	60
žena	25	12	20	62	11	63	65	30	21	63	3	64
Věk												
do 20 let	29	17	26	68	14	63	64	29	17	64	4	64
na 20 let	24	12	17	59	13	60	58	29	20	48	4	58
Povolání												
Studující	30	17	25	67	13	63	65	28	18	62	4	62
Pracující	20	12	18	63	9	63	60	29	19	30	4	4
Nepracující	33	23	23	54	31	54	41	49	26	69	8	54
Lokalita												
Venkov	25	16	22	71	13	62	64	29	18	63	3	62
Města	29	15	23	63	13	63	64	29	17	54	5	62
velká města	27	16	24	62	12	63	56	33	25	60	4	64

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Otázka nebyla ve výzkumu EU v roce 2001 sledována.

Následující dvě tabulky i přes konstatovaný příznivý posun naznačují, že mládež v EU v roce 1997 přece jen méně častěji spojovala mužské pohlaví se společensky významnějšími povoláními.

V následujících profesích preferují ženu	ženu		muže	
	EU(1997)	ČR	EU (1997)	ČR
obhájce (právník), právního zástupce	13	7	21	27
lékaře	24	18	20	16
poslance dotázaného	10	7	21	23
řidiče autobusu	5	2	33	65
psychologa	29	34	11	13
policistu	8	7	38	63
pilota aerolinií	3	3	40	62
šéfa dotázaného	14	13	23	30
učitele	18	16	11	18
kněze, duchovního	4	3	43	58
dětskou pečovatelku	53	81	2	2

Další otázka sledovala, jak posuzují dotázaní své vrstevníky z hlediska tolerance k některým společenským otázkám a jevům.

Výsledky přibližuje následující tabulka.

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný souhlasí s:	1998	2002
1) euthanasíí	46	57
2) nejvyšším trestem, trestem smrti	66	46
3) právem homosexuálů adoptovat děti	29	33
4) trestáním, týráním dětí, podáváním drog dětem	7	5
5) opatřeními, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	17	19
6) právem homosexuálů uzavírat sňatek	50	59
7) povinnou vojenskou službou	35	22
8) nucení pedofilů	-	36
9) povinnými testy AIDS	56	60
10) předmanželským pohlavním stykem	81	88
11) pohlavním stykem s jinou osobou než manželem (kou), partnerem (kou)	32	37
12) klonováním, reprodukcí identické živé bytosti z jedné buňky	11	16
13) výrobou geneticky upravených potravin	-	14

V názorech mládeže zaznívá tolerance, odmítání prudérní morálky, touha po sexuální svobodě.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

Pohlaví	Položky												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Muž	57	50	26	6	21	51	18	35	57	87	45	19	19
žena	57	43	40	5	17	66	26	37	64	90	30	13	10
Věk													
do 20 ano	55	48	33	6	22	59	26	36	67	88	39	17	15
nad 20 let	57	42	33	4	15	59	17	36	50	88	34	15	15
Povolání													
Studující	57	47	34	6	21	60	23	36	66	87	39	18	15
Pracující	55	43	30	5	15	55	20	31	48	91	32	13	12
Nepracující	64	49	26	0	18	38	13	62	59	90	41	13	18
Lokalita													
Venkov	46	47	30	6	17	52	28	32	62	86	34	16	11
Města	61	47	34	5	20	61	19	40	61	88	43	18	17
velká města	65	45	36	5	21	64	18	34	57	93	30	15	14

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve srovnání s EU lze konstatovat mírné přibližování k míře tolerance mládeže EU k předkládaným otázkám.

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný, souhlasí s:	EU	ČR	podobné
Euthanasii	54	57	D,P
Nejvyšším trestem, trestem smrti	27	46	OD
Právním homosexuálů adoptovat děti	41	33	IRL,FIN
Opatřeními, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	28	19	NL
Právním homosexuálů uzavírat sňatek	59	59	WD,L
Nucením pedofilů k chirurgickým zákrokům	60	36	I
Povinnými testy AIDS	61	60	IRL,L
Předmanželským pohlavním stykem	88	88	B,I,P
Klonováním, reprodukcí identické živé bytosti z jedné buňky	12	16	DK,I,P,FIN
Výrobou geneticky upravených potravin	13	14	DK,I

Během čtyř let se zvýšil nesouhlas s trestem smrti a povinnou vojenskou službou.

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný jsou proti:	1988	2002
1) euthanasii	24	10
2) nejvyššímu trestu, trestu smrti	23	32
3) právu homosexuálů adoptovat děti	45	42
4) trestání, týrání dětí, podávání drog dětem	90	90
5) opatřeními, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	47	41
6) právu homosexuálů uzavírat sňatek	26	22
7) povinné vojenské službě	50	63
8) nucení pedofilů k chirurgickým zákrokům	-	36
9) povinným testům AIDS	22	15
10) předmanželským pohlavním stykům	6	5
11) pohlavním stykům s jinou osobou než manželem (kou), partnerem (kou)	39	35
12) klonování, reprodukci identické živé bytosti z jedné buňky	63	51
13) výrobou geneticky upravených potravin	-	14

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky												
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
muž	9	31	47	88	39	28	72	23	18	5	29	43	45
žena	11	34	38	92	43	17	55	23	13	5	42	58	54
Věk													
do 20 let	9	30	40	89	36	22	59	19	12	5	36	49	48
nad 20 let	13	36	45	92	47	23	70	29	21	6	35	54	52
Povolání													
Studující	9	33	41	89	37	22	63	21	13	6	35	50	48
Pracující	13	34	47	94	51	23	63	32	21	6	39	55	55
Nepracující	5	36	51	95	28	28	67	10	10	3	33	54	38
Lokalita													
venkov	15	28	44	90	42	25	56		14	6	43	52	53
města	9	35	42	89	39	22	66	22	17	6	29	52	50
velká města	6	34	40	93	42	19	69	23	13	4	36	48	44

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve srovnání s výsledky EU se jeví naše mládež v odmítání vybraných společenských jevů jako benevolentnější z hlediska vývoje, který v Evropě v posledních letech nastává (např. euthanasie, sňatky homosexuálů). Celkově, uvážíme-li kategorie „pro a proti“ je naše mládež konzervativnější.

Mladí lidé stejného věku, jako dotázaný, jsou proti	EU	ČR
Euthanasii	30	10
Nejvyššímu trestu, trestu smrti	64	32
právu homosexuálů adoptovat děti	42	42
Opatřením, aby lidé s nízkými příjmy neměli příliš mnoho dětí	51	41
právu homosexuálů uzavírat sňatek	26	22
Povinným testům AIDS	24	15
Předmanželským pohlavním stykům	6	5
Klonování, reprodukci identické živé bytosti z jedné buňky	73	51
výrobě geneticky upravených potravin	70	49
nucení pedofilů k chirurgickým zákrokům	0	23

4. O vztahu k rodině, rodičům a starým lidem

Spolu s tolerancí k různým skupinám obyvatelstva, šetření zjišťovalo rovněž vztah ke starým lidem a vlastním rodičům. První otázka zněla: „V dnešní době mají **mladí** lidé v různých zemích **tendenci setrvávat u svých rodičů**. Jaké je k tomu vedou hlavní důvody?“ Výsledky ozřejmí následující tabulka.

Mladí lidé setrávají u rodičů z důvodů:	1998	2002
1) mladí lidé si nemohou dovolit přestěhovat se	65	64
2) mladí lidé se berou či stěhují ke svým partnerům, později než předtím	14	20
3) není dostatek vhodného bydlení pro mladé lidi	76	60
4) mladí lidé chtějí nejdříve něco našetřit pro lepší start	36	38
5) bydlení s přáteli apod. není oblíbené jak bývalo	4	7
6) mladí lidé chtějí žít pohodlně bez odpovědnosti	23	27
7) v dnešní době nejednají doma rodiče s dětmi tak autoritativně jako dříve	13	12
8) rodiče potřebují děti, aby jim pomohly finančně	5	9
9) mladí lidé se stěhují od rodičů stejně jako předtím, anebo dokonce dříve	10	10
10) jiná odpověď	4	2

Přes některé pozitivní změny v názorech mládeže (mladí lidé vidí více možností získat bydlení) stále není dostatek vhodného bydlení pro mladé lidi (startovní byty jsou dosud jen předmětem úvah). Výsledky pravděpodobně naznačují zlepšující se dostupnost hypoték, nicméně finanční náročnost je pro mnohé mladé lidi stále činí nedostupnými (ostatně nelze předpokládat, že bytový problém mladých lidí lze řešit jen vlastnickým bydlením).

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
muž	62	19	59	36	8	25	13	10	11	2
žena	65	22	61	39	5	29	12	8	10	1
Věk										
do 20 let	66	18	62	41	7	30	11	9	8	2
nad 20 let	60	24	57	32	7	23	15	9	14	2
Povolání										
studující	67	17	63	40	7	30	11	9	9	2
pracující	57	25	55	32	6	23	14	8	15	1
nepracující	62	31	46	31	8	23	23	5	5	3
Lokalita										
venkov	57	19	61	39	7	29	10	9	10	1
města	66	18	60	41	6	25	13	9	11	2
velká města	70	27	59	31	8	29	14	8	8	2

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Mládež zemí EU sice více percipuje možnost bydlení pro mladé, ale možnost samostatného bydlení vidí obdobně jako naši mladí lidé.

Mladí lidé setrvávají u rodičů z důvodů:	EU	ČR	podobné
mladí lidé si nemohou dovolit přestěhovat se	67	64	DK,OD
mladí lidé se berou či stěhují ke svým partnerům, později než předtím	29	20	FIN,S
není dostatek vhodného bydlení pro mladé lidi	25	60	-
mladí lidé chtějí nejdříve něco našetřit pro lepší start	32	38	OD,FIN
Bydlení s přáteli apod.není oblíbené jak bývalo	7	7	GR,IRL,S,U K
mladí lidé chtějí žít pohodlně bez odpovědnosti	37	27	P,S
v dnešní době nejednají doma rodiče s dětmi tak autoritativně jako dříve	28	12	UK
rodiče potřebují děti,aby jim pomohly finančně	5	9	A,UK
mladí lidé se stěhují od rodičů stejně jako předtím, nebo dokonce dříve	3	10	-
jiná odpověď	2	2	-

Související otázka na okolnosti ovlivňující přání a zájem mít dítě zněla takto: **„Rozhodnutí mít dítě v plánované - určité době může být ovlivněno mnoha aspekty. Které z následujících důvodů se vám zdají být nejdůležitější?“** Názory jsou uvedeny v tabulce.

Oproti roku 1998 se snížil vliv bytových podmínek a zvýšily požadavky na kvalitu partnerského vztahu, zvýšil se i podíl mladých lidí, kteří nechtějí mít děti (o 5 bodů). Může to souviset se zájmem o kariéru, vlastní rozvoj a podobně.

Nejdůležitější okolnosti pro plánování dítěte:	1998	2002
1) kvalitnější péče o dítě z hlediska materiálního zabezpečení	59	59
2) schopnost zajistit dítěti dobré vzdělání	27	29
3) flexibilní pracovní podmínky (prac. doba, mat.dovolená, část. úvazek)	17	17
4) jistota zaměstnání	38	38
5) adekvátní státní podpora, daňové zvýhodnění	11	11
6) vhodné bytové podmínky	59	48
7) stabilní partnerský vztah	48	55
8) nechce mít dítě	2	7

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky							
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8
Muž	58	31	16	38	14	43	50	10
Žena	60	27	19	38	7	54	60	5
Věk								
do 20 let	60	32	16	43	12	52	54	7
nad 20 let	57	25	19	31	10	41	57	7
Povolání								
Studující	59	32	16	41	11	53	57	8
Pracující	62	21	20	32	11	40	54	6
Nepracující	67	38	10	31	10	31	44	8
Lokalita								
Venkov	59	33	18	37	10	47	51	8
Města	57	26	16	39	11	51	62	6
velká města	64	29	20	37	13	46	48	8

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Otázka nebyla v roce 2001 sledována. Naše mládež zdůrazněním kvalit partnerského vztahu a nižším důrazem na bytovou otázku přibližuje názorům mládeže EU z roku 1997 (ta ovšem zdůrazňuje jistotu zaměstnání, ale i vzdělání dítěte).

Nejdůležitější okolnosti pro plánování dítěte:	EU(1997)	ČR
Kvalitnější péče o dítě z hlediska materiálního zabezpečení	20	59
Schopnost zajistit dítěti dobré vzdělání	45	29
Flexibilní pracovní podmínky (pracovní doba, mat.dovolená, částečný úvazek)	23	17
jistota zaměstnání	65	38
Adekvátní státní podpora, daňové zvýhodnění	12	11
Vhodné bytové podmínky	41	48
Stabilní partnerský vztah	54	55
nechce mít dítě	2	7

Jaké má **názory mladá generace na staré lidi**, přibližuje následující tabulka.

Názory dotázaných na staré lidi:	1998	2002
1) staří lidé nechápou, jak se věci v naší společnosti změnily	41	49
2) staří lidé nechápou, co mladí chtějí, či mají rádi	36	42
3) moje generace by neměla platit na starobní důchody	5	5
4) moje generace má vůči starým lidem zodpovědnost	42	28
5) není žádný zvláštní problém týkající se starých lidí	16	15
6) nikdy bych nenechal své rodiče žít v domově důchodců	57	49
7) nechtěl bych mít povinnost pečovat o staré členy své rodiny	5	6
8) o staré lidi se má postarat stát	15	13
9) staří lidé by měli zůstat aktivní co nejdéle	21	21
10) medicína by neměla uměle prodlužovat život starých lidí do nekonečna	15	19
11) staří lidé by měli projevit více zájmu o mladé lidi a více jim pomoci	12	14

Starší generace je posuzována poněkud kritičtěji než v roce 1998, poklesla i vůle se o své rodiče a prarodiče významněji starat (přitom se ani významně nezvýšil počet domovů důchodců, ani kvalita bydlení a péče v nich) i pocit zodpovědnosti vůči starší generaci (vliv diskuse o změně důchodového systému?).

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky										
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Muž	49	47	5	28	15	43	6	14	22	18	17
Žena	48	37	5	29	15	55	7	13	21	19	12
Věk											
do 20 let	51	45	5	25	15	55	6	13	17	20	15
nad 20 let	43	35	6	34	17	39	7	15	28	17	12
Povolání											
Studující	52	44	5	24	13	54	6	12	20	20	19
Pracující	42	33	6	39	19	40	7	15	25	16	12
Nepracující	41	46	10	26	21	36	0	21	23	13	5
Lokalita											
Venkov	51	40	6	20	17	50	8	15	18	20	14
Města	46	43	5	29	15	46	5	13	24	17	14
velká města	51	40	7	27	13	53	5	12	20	19	13

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Otázka nebyla v roce 2001 v EU sledována. Oproti EU sledujeme vyšší kritičnost ke starým lidem, snižujícím se zájmem o starší generaci se naši mladí lidé přibližují situaci v EU v roce 1997.

Názory dotázaných na staré lidi:	EU(1997)	ČR
staří lidé nechápou, jak se věci v naší společnosti změnily	39	49
staří lidé nechápou, co mladí chtějí, či mají rádi	26	42
moje generace by neměla platit na starobní důchody	6	5
moje generace má vůči starým lidem zodpovědnost	35	28
není žádný zvláštní problém týkající se starých lidí	22	15
nikdy bych nenechal své rodiče žít v domově důchodců	36	49
nechtěl bych mít povinnost pečovat o staré členy své rodiny	5	6
o staré lidi se má postarat stát	21	13
staří lidé by měli zůstat aktivní co nejdéle	28	21
Medicína by neměla uměle prodlužovat život starých lidí do nekonečna	10	19
staří lidé by měli projevit více zájmu o mladé lidi a více jim pomoci	14	14

5. K okolnostem zaměstnání a k příjmům

Část rozhovoru byla věnována představám o dobrém zaměstnání a ochotě něco obětovat pro jeho získání. Odpovědi na otázku, **které ze tří schopností, z uvedených na lístku, jsou nejužitečnější při hledání dobrého zaměstnání,** vyzněly takto:

Nejužitečnější při hledání dobrého zaměstnání jsou:	1998	2002
1) schopnost využívat informační technologie	21	36
2) odborná kvalifikace	58	37
3) jazykové znalosti	58	70
4) znalost světa podnikání	11	9
5) komunikační schopnosti	41	45
6) schopnost týmové práce	16	19
7) dobré všeobecné vzdělání	23	19
8) pěkný vzhled	7	10
9) ctižádost	19	13
10) ukončený učební obor, odborné vzdělání či vhodný vzdělávací kurz	21	20

Oproti roku 1998 v souvislosti s hledáním dobrého zaměstnání a mladí lidé podstatně více zdůrazňují jazykové znalosti, schopnost využívat informační technologie a zčásti též komunikační schopnosti.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Muž	41	43	63	7	39	22	16	8	12	22
Žena	31	32	77	11	52	16	23	11	14	18
Věk										
do 20 let	35	35	73	8	46	20	20	10	10	23
nad 20 let	37	41	65	11	45	18	18	9	17	16
Povolání										
Studující	36	38	74	8	46	19	21	10	11	22
Pracující	34	57	61	11	43	21	18	8	17	17
Nepracující	31	23	74	18	46	3	15	18	13	15
Lokalita										
Venkov	30	37	68	10	42	19	19	12	13	20
Města	35	40	73	7	44	21	19	9	14	22
velká města	47	34	67	10	52	15	22	8	12	18

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Je pochopitelné, že mládež EU méně zdůrazňuje jazykové znalosti. Srovnání ale ukazuje, že naše mládež podceňuje požadavky zaměstnavatelů v EU jako jsou (kromě schopnost využívat informační technologie): dobré všeobecné vzdělání, schopnost týmové práce, pěkný vzhled, a ctižádostivost.

Nejužitečnější při hledání dobrého zaměstnání jsou:	EU	ČR	podobně
Schopnost využívat informační technologie	43	36	D, OD
Odborná kvalifikace	9	37	-
Jazykové znalosti	44	70	GR,E
znalost světa podnikání	10	9	WD, D
Komunikační schopnosti	39	45	IRL,F,
Schopnost týmové práce	27	19	B,F,IRL
dobré všeobecné vzdělání	40	19	A
pěkný vzhled	25	10	GR,FIN
Ctižádost	22	13	GR,I,P
Ukončený učební obor, odborné vzdělání či vhodný vzdělávací kurz	20	20	F,A

Naše mládež oproti roku 1998 by v případě nezaměstnanosti snížila požadavky na pracovní místo (již tolik netrvá na stálé, dobře placené práci, která odpovídá získanému vzdělání).

Kdyby byl dotázaný nezaměstnaný, jak by se asi rozhodl:	1998	2002
1) přijal by jakoukoliv práci za jakýchkoliv podmínek	3	3
2) přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla stálá	6	5
3) přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla dobře placená	18	15
4) přijal by jakoukoliv práci, přiměřenou jeho kvalifikaci	19	22
5) přijal by pouze stálou práci, dobře placenou, přiměřenou kvalifikaci	31	24
6) přijal by dobrovolnou práci, neplacenou sociální aktivitu	1	2
7) využil by situace k cestování do cizích zemí	7	10
8) zkusil by založit vlastní společnost, firmu	7	3
9) pracoval by „načerno,“ bez vykazování příjmů	1	2
10) zkusil by jít do učení, kurzu, studovat, změnit své profesní zaměření	5	7

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Muž	3	6	18	21	22	1	8	9	2	5
Žena	3	4	13	24	26	2	12	6	1	9
Věk										
do 20 let	3	5	16	19	27	1	9	8	2	7
nad 20 let	4	6	14	27	19	3	12	6	1	7
Povolání										
Studující	3	5	16	21	25	1	9	8	2	8
Pracující	3	7	15	25	22	2	11	7	1	6
Nepracující	10	5	13	23	21	5	13	8	0	3
Lokalita										
Venkov	3	5	18	19	25	1	9	5	3	6
Města	2	6	13	22	25	8	12	8	1	8
velká města	6	4	16	28	21	1	8	9	1	5

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Výpovědi mládeže ze zemí EU jsou realističtější, naše mládež ještě nemá velké zkušenosti s nezaměstnaností – přes pokles oproti roku 1998 stále příliš ještě trvá na práci v rámci dosaženého vzdělání, vykazuje nižší zájem o rekvalifikaci. To prozrazuje nejen malou přizpůsobivost naší mládeže, ale i něco o vlastnostech našeho vzdělávacího systému.

Kdyby byl dotázaný nezaměstnaný, jak by se asi rozhodoval:	EU	ČR	podobné
přijal by jakoukoliv práci za jakýchkoliv podmínek	13	3	-
přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla stálá	18	5	DK,S
přijal by jakoukoliv práci, pokud by byla dobře placená	18	15	D,FIN,S
přijal by jakoukoliv práci, přiměřenou jeho kvalifikaci	14	22	DK,
přijal by pouze stálou práci, dobře placenou, přiměřenou kvalifikaci	13	24	FIN
přijal by dobrovolnou práci, neplacenou sociální aktivitu	1	2	B,DK,UK
využil by situace k cestování do cizích zemí	3	10	S
zkusil by založit vlastní společnost, firmu	3	3	F,A,P,S
Pracoval by „načerno,“ bez vykazování příjmů	2	2	D,F,NL,FIN
zkusil by jít do učení, kurzu, studovat, změnit své profesní zaměření	12	7	GR,E,IRL,P,UK

Odpovědi na otázku, **co by pro dotazovaného představovalo největší problém, pokud by chtěl dotázaný pracovat nebo studovat v zahraničí, přináší následující tabulka.**

Největší problém v případě práce a studia v zahraničí:	1998	2002
1) nevěděl by, jak sehnat práci, studium	11	12
2) měl by jazykové problémy	25	25
3) nemohl by si to dovolit	19	18
4) stýskalo by se mu po domově	8	10
5) měl by administrativní problémy	3	5
6) měl by potíže s uznáním své kvalifikace	3	6
7) rodina či partner by ho nenechali odjet	9	5
8) jiná odpověď	2	3
9) neměl by žádné problémy	7	9
10) práce ani studium v zahraničí ho nezajímá	9	4

Největší problém ve spojitosti se studiem nebo prací v zahraničí by obdobně jako v minulosti představovala nedostatečná jazyková vybavenost, mírně vzrostl podíl zájemců o práci, či studium v zahraničí.

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Muž	11	29	15	8	6	5	6	4	9	5
Žena	14	21	20	12	5	7	5	3	9	4
Věk										
do 20 let	13	27	20	9	5	6	5	3	7	3
nad 20 let	12	21	13	12	6	7	6	3	12	6
Povolání										
Studující	13	27	20	9	5	6	5	2	7	3
Pracující	11	20	12	13	6	6	6	4	12	8
Nepracující	15	23	21	5	0	5	5	5	15	5
Lokalita										
Venkov	12	27	21	5	3	5	5	3	8	6
Města	12	23	14	13	7	7	6	3	11	4
velká města	14	24	19	12	5	7	5	3	6	2

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Struktura odpovědí mládeže ze zemí EU je dosti podobná, naši mladí lidé se domnívají, že by jim méně vadily jazykové schopnosti.

Největší problém v případě práce a studia v zahraničí:	EU	ČR	podobné
Nevěděl by, jak sehnat práci, studium	9	12	P,S
měl by jazykové problémy	35	25	GR,A
Nemohl by si to dovolit	18	18	DK,D,S
Stýskalo by se mu po domově	10	10	F,A
měl by administrativní problémy	4	5	WDNL,FIN
měl by potíže s uznáním své kvalifikace	2	6	B,DK,
rodina či partner by ho nenechali odjet	8	5	E,IRL,I,UK
jiná odpověď	1	3	
neměl by žádné problémy	5	9	L,FIN
práce ani studium v zahraničí ho nezajímá	5	4	E,F

Další otázka sledovala **výši příjmů** (příjmy ze všech zdrojů, tj. kapesného, brigád, stálého i dalšího zaměstnání - soubor je z poloviny tvořen studující mládeží). Výzkum prokázal postupné zvyšování kapesného (i příležitostných příjmů studující mládeže) i platů mladých lidí.

Příjem:	1998	2002
1) do 499 Kč	27	23
2) 500 - 999 Kč	8	17
3) 1000 - 1500 Kč	13	10
4) 1501 - 2000 Kč	4	8
5) 2001 - 5000 Kč	18	13
6) 5001 - 9999 Kč	24	15
7) 10 000 - 14 999 Kč	4	9
8) 15 000 a více Kč	2	4

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky							
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8
muž	21	17	9	9	14	14	11	4
žena	25	17	11	6	12	16	8	4
Věk								
do 20 let	35	25	15	10	8	4	1	1
nad 20 let	3	3	2	4	21	35	23	9
Povolání								
studující	34	24	14	10	12	3	1	1
pracující	2	2	1	1	8	44	30	10
nepracující	3	3	10	10	46	16	8	5
Lokalita								
venkov	24	21	13	8	11	15	6	2
města	25	16	8	6	13	15	12	5
velká města	18	13	10	9	16	17	10	4

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Většinu svých příjmů získávají respondenti, podle svých výpovědí, takto:

Zdroje příjmů dotázaných:	1998	2002
1) pravidelná práce	36	38
2) podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky	4	7
3) stipendium , granty	10	3
4) od rodičů, rodiny	76	62
5) příležitostná práce	13	40
6) od partnera	5	6
7) práce ve „stínové“ ekonomice	3	2

Výsledky naznačují, že pokles příjmů od rodičů je kompenzován příležitostnými brigádami. Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky						
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7
muž	39	7	3	58	41	4	2
žena	37	7	3	65	38	9	2
Věk							
do 20 let	20	5	3	81	49	6	2
nad 20 let	69	9	3	30	24	6	2
Povolání							
studující	19	5	3	81	50	6	1
dělníci	88	4	2	22	16	3	2
nepracující	10	49	3	36	38	23	5
Lokalita							
venkov	35	8	3	67	43	8	2
města	39	5	2	61	38	7	2
	41	8	4	55	38	3	1

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Struktura výpovědí naší mládeže je velmi podobná názorům mládeže z EU, přes určitý pokles příjmů od rodičů jsou naši mladí na rodičích stále ještě dosti závislí, mládež ze zemí EU se brigádami a dalšími zdroji příležitostných výtěžků zabývá v podstatně nižší míře.

Zdroje příjmů dotázaných:	EU	ČR	podobné
pravidelná práce	35	38	OD
podpora v nezaměstnanosti, sociální dávky	4	7	FIN
stipendium , granty	6	3	B,L
od rodičů, rodiny	52	62	F,L
příležitostná práce	15	40	-
od partnera	4	6	F,UK
práce ve „stínové“ ekonomice	2	2	I,FIN

6. Trávení volného času mladých lidí a jejich společenská aktivita

Dotázaným byla nabídnuta široká škála 16 aktivit, z nichž si měli vybrat ty, kterým se pravidelně věnují ve volném čase. Lze konstatovat, že relativní četnost téměř všech aktivit vzrostla. Výrazně se zvýšila četnost zejména následujících činností:

- práce s počítačem, hry , Internet
- kino, divadlo, koncerty
- schůzky s přáteli
- procházky, jízda na kole, řízení auta
- poslech hudby
- nákupy
- sport.

Pravidelné činnosti ve volném čase:	1998	2002
1) čtení	47	56
2) sport	48	67
3) kino, divadlo, koncerty	32	56
4) televize	61	66
5) nákupy	16	37
6) práce s počítačem, hry , Internet	25	53
7) procházky, jízda na kole, řízení auta	43	65
8) schůzky s přáteli	53	76
9) hraní na hudební nástroj	15	18
10)poslech hudby	52	72
11)malování	9	15
12)tanec	21	25
13)dobrovolná aktivní pomoc lidem, práce pro obec aj.	4	6
14)pomoc v domácnosti	30	41
15)vydělávání peněz	19	32
16)kutilství (drobné opravy v domácnosti)	11	15

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky															
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
muž	47	72	50	67	27	63	63	74	18	70	11	16	5	34	32	23
žena	65	62	62	64	46	44	67	78	18	73	19	34	6	48	33	7
Věk																
do 20 let	50	67	52	68	34	55	65	77	18	76	16	28	5	47	28	15
nad 20 let	63	69	61	62	40	52	65	73	16	63	12	20	7	31	37	15
Povolání																
studující	55	67	54	64	34	55	65	77	19	75	16	27	5	45	30	14
pracující	57	70	61	68	38	51	65	77	16	64	11	19	6	32	40	17
nepracující	64	56	59	62	44	56	59	74	15	62	15	28	5	36	23	8
Lokalita																
venkov	48	63	49	71	32	50	66	77	19	73	14	24	6	45	27	15
města	58	70	58	64	40	55	68	76	19	75	16	28	5	43	35	15
velká města	61	68	62	59	35	56	58	76	14	63	15	19	6	32	34	13

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Ve srovnání s mládeží EU naše mládež vypovídá o bohatěji tráveném volném čase. Za zmínku stojí zejména práce s PC a Internetem.

Pravidelné činnosti ve volném čase:	EU	ČR	podobné
čtení	40	56	NL
sport	50	67	L
kino, divadlo, koncerty	45	56	E,F
televize	69	66	E
nákupy	38	37	D,WD,OD
práce s počítačem, hry, Internet	43	53	A
procházky, jízda na kole, řízení auta	33	65	-
schůzky s přáteli	74	76	E,P,UK
hraní na hudební nástroj	10	18	S
poslech hudby	66	72	D,WD,OD
malování	6	15	L
tanec	24	25	A
dobrovolná aktivní pomoc lidem, práce pro obec aj.	7	6	E,IRL,S
pomoc v domácnosti	25	41	-
vydělávání peněz	19	32	WD
kutilství (drobné opravy v domácnosti)	11	15	FIN,UK

Samostatná otázka byla věnována používání informačních technologií a počítačů. Lze konstatovat, že více než 4/5 dotázaných používá mobilní telefon, 3/4 respondentů používají počítač a 57 % mladých lidí používá Internet (nárůst o 43 bodů).

Minimálně jednou týdně pracuje s:	1998	2002
1) počítačem	55	74
2) Internetem	14	57
3) čtecím zařízením CD-ROM	13	37
4) elektronickou poštou nebo e-mailem	10	48
5) mobilní telefon	-	83
6) herní konzole	-	9
7) DVD v televizi	-	10
8) notebook	-	6
9) palm Pc	-	3
10) žádným zařízením	43	3

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky									
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
muž	78	59	49	47	86	12	11	6	3	2
žena	71	54	26	49	80	6	10	6	3	5
Věk										
do 20 let	74	55	40	42	81	10	12	5	3	4
nad 20 let	75	60	34	58	87	6	8	8	1	3
Povolání										
studující	76	58	41	45	81	9	11	6	3	3
pracující	73	55	31	55	86	6	10	7	2	3
nepracující	64	49	26	38	85	15	16	5	3	8
Lokalita										
venkov	68	50	32	35	80	10	11	6	3	4
města	75	57	38	48	85	8	10	5	2	1
	81	65	43	65	82	9	11	8	2	6

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Vysvětlení diferencí mezi naší mládeží a EU lze spatřovat ve skutečnosti, že pro naši mládež jsou počítače stále ještě určitou novinkou. Rovněž se zdá, že možnosti nabízené Internetem naši mládež daleko více fascinují, než mládež ze zemí EU.

Minimálně jednou týdně pracuje s:	EU	ČR	podobné
počítačem	56	74	DK,L,FIN,S
Internetem	37	57	DK,L
čtecím zařízením CD-ROM	26	37	L
elektronickou poštou nebo e-mailem	31	48	-
mobilní telefon	80	83	WD,D,L
herní konzole	24	9	-
DVD v televizi	7	10	DKUK
notebook	5	6	OD,DK
palm Pc	2	3	DK,NL
žádným zařízením	6	3	-

Předchozí otázky nebyly orientovány na účast na životě různých organizací. Proto samostatný dotaz zjišťoval, **zda je respondent členem některé z společenských či jiných následujících organizací** nebo se **účastní jejich aktivit**. Výsledky jsou podobné jako v roce 1998, nárůst je patrný u sportovních klubů a kulturně zaměřených organizací.

Zúčastňuje se činnosti nebo aktivit:	1998	2002
1) společensky prospěšných či charitativních organizací	4	5
2) náboženských či farních organizací	4	5
3) kulturních či uměleckých organizací	6	10
4) odborů či politické strany	3	2
5) hnutí za lidská práva	1	2
6) organizace na ochranu životního prostředí a zvířat	4	4
7) mládežnické organizace (skauti, kluby)	10	8
8) organizace spotřebitelů	1	2
9) sportovních klubů či asociací	18	24
10) zájmových kroužků (kluby či asociace, fan kluby, sběratelé)	11	12
11) jiné kluby, organizace	6	6

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky										
Pohlaví	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
muž	4	5	8	2	3	4	9	2	30	12	9
žena	6	5	13	1	1	5	7	2	19	13	5
Věk											
do 20 let	4	5	11	1	2	4	9	1	25	13	8
nad 20 let	6	4	9	2	3	6	7	3	24	11	4
Povolání											
studující	4	6	11	1	2	4	9	1	24	13	8
pracující	6	2	10	2	2	4	6	2	24	10	6
nepracující	8	5	8	0	5	5	8	0	26	15	0
Lokalita											
venkov	4	7	12	1	3	4	7	1	22	10	9
města	5	3	12	1	2	5	8	2	28	15	6
velká města	7	5	7	4	2	4	8	2	21	11	4

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Struktura odpovědí mládeže ČR a EU je velmi podobná (v EU je mládež mírně častěji členy sportovních klubů, méně častěji zájmových kroužků).

Zúčastňuje se činnosti nebo aktivit:	EU	ČR	podobné
společensky prospěšných či charitativních organizací	5	5	FIN
náboženských či farních organizací	8	5	E,P
kulturních či uměleckých organizací	6	10	F,NL
odborů či politické strany	4	2	OD,GR,E,F,P
hnutí za lidská práva	2	2	B,D,GR,F,UK
organizace na ochranu životního prostředí a zvířat	5	4	B,OD,IRL,UK
mládežnické organizace (skauti, kluby)	7	8	A,UK
organizace spotřebitelů	1	2	DK,
sportovních klubů či asociací	28	24	OD,F,A,FIN
zájmových kroužků (kluby či asociace, fan kluby, sběratelé)	7	12	DK,WD,D,NL
jiné kluby, organizace	5	6	WD,IRL,S,UK

7. Náboženská orientace mládeže

Příslušnost k církvi ještě nemusí vypovídat o náboženské, či nenáboženské orientaci dotázaného. Proto se nabídla dotázaným možnost vybrat si jednu charakteristiku náboženského, či nenáboženského vyznání. Lze konstatovat, že skupina ateistů a nerozhodných (62 %) stále tvoří největší podíl mladých v ČR, věřících (včetně nepraktikujících) je 24 %.

Charakteristika vyznání:	1998	2002
1) hlásí se k věřícím a praktikujícím	7	8
2) je věřící, ale nepraktikuje	16	18
3) praktikuje, ale ve skutečnosti není věřící	1	2
4) patří k duchovní skupině, která není uznávaným náboženstvím	2	2
5) chtěl by se stát členem náboženské organizace, ale zatím nenašel vhodnou	1	1
6) je nerozhodný, agnostik, neví, zda je Bůh, nepatří k žádné nábožens. skupině	26	29
7) je ateista, nevěří v žádného Boha	38	33
8) neví, neodpověděl	10	7

Odlišnosti podle vybraných sociálně-demografických znaků uvádí následující tabulka.

	Položky							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Pohlaví								
muž	7	17	2	2	1	30	33	8
žena	8	18	2	2	2	28	32	6
Věk								
do 20 let	7	18	1	2	0	28	35	8
nad 20 let	9	18	4	3	2	29	29	6
Povolání								
studující	7	18	1	2	0	28	35	8
dělníci	9	19	2	3	3	30	29	5
zaměstnanci								
nepracující	13	15	10	0	3	28	26	5
Lokalita								
venkov	10	21	1	2	1	23	35	8
města	5	17	2	2	1	33	33	7
velká města	9	16	3	2	3	30	29	8

Pozn.: venkov – obce do 5000 obyvatel, velká města – města nad 100 000 obyvatel.

Otázka nebyla v EU v roce 2001 sledována. Srovnání s rokem 1997 ukazuje, že mládež v EU více než dvakrát častěji se považuje za věřící, byť se neúčastní obřadů atd.

Charakteristika vyznání:	EU(1997)	2002
hlásí se k věřícím a praktikujícím	7	8
je věřící, ale nepraktikuje	43	18
praktikuje, ale ve skutečnosti není věřící	6	2
patří k duchovní skupině, která není uznávaným náboženstvím	1	2
chtěl by se stát členem náboženské organizace, ale zatím nenašel vhodnou	1	1
je nerozhodný, agnostik, neví, zda je Bůh, nepatří k žádné náb. skupině	12	29
je ateista, nevěří v žádného Boha	15	33
neví, neodpověděl	15	7

8. Shrnutí

Cílem výzkumu, který navázal na pravidelně se opakující šetření EU v rámci konceptu výzkumů „Eurobarometer“, bylo získat názory mladých lidí na problematiku EU a řadu oblastí jejich života tak, aby je bylo možno srovnávat s názory mládeže ze členských zemí EU. Předkládány jsou jak získané výsledky u české mládeže (1998, 2002), tak srovnání se zeměmi EU (2001, v některých případech 1997).

Názory na dnešní a příští působení Evropské unie

V úvodní otázce mladí lidé odpovídali na otázku, co pro ně osobně znamená Evropská unie. Ve srovnání s výzkumem z roku 1998 poklesla očekávání mládeže vůči EU v oblasti mírové stability a zlepšení ekonomické situace v Evropě. V roce 2002 je českou mládeží na jedné straně zdůrazňována svoboda pohybu, tvorba pracovních příležitostí, na druhé straně evropská byrokracie a možnost ztráty kulturní rozmanitosti. Svůj podíl na tom jistě nesou politické diskuse a media, které přinášejí různé pohledy na problematiku přičlenění k EU (včetně určitých obstrukcí ze strany členských zemí, co do volného pohybu obyvatel a zboží a dotačních politik). Mládež pravděpodobně vyjadřuje svoji obavu z vývoje zaměstnanosti a reflektuje mediální obraz EU jako byrokratické instituce.

Naše mládež oproti mládeži z Evropské unie vidí v EU prostor pro svobodný pohyb, zlepšení ekonomické situace a zaměstnanosti (zčásti i riziko ztráty kulturní rozmanitosti). Tento stav nelze považovat za žádoucí. Informační toky o přínosech začlenění do EU a přínosech pro samotnou mládež by měly být výrazně posíleny. Pravděpodobně není dostatečně zdůrazňováno, že idea EU skutečně znamená evropskou vládu i snahu chránit své občany (byť za cenu zmiňované byrokracie), nebo to naši mládež ani nezajímá.

Přínos členství v EU v příštích deseti letech je rovněž spojován s rozšířením pracovních příležitostí a svobody cestování a možností studovat a pracovat v EU (oproti mládeži z členských zemí EU jsou tato očekávání silně nadhodnocena).

Představa o tom, co znamená být občanem Evropské unie, jaká jsou jeho práva, je u naší mládeže poměrně konstantní (spojuje je s volností pohybu, práce a studia, v roce 2002 se zvýšil důraz na právo pracovat kdekoli v EU).

K nejznámějším právům občanů EU mezi našimi mladými lidmi u nás patří právo pracovat v kterékoliv zemi EU (67%) a právo studovat v kterékoliv zemi EU (54%). Pro Mládež z EU, kde tyto práva jsou i prakticky využívány, navíc zdůrazňuje volební práva (pro nás ještě poměrně vzdálená) a přístup k sociálním službám.

EU by v nejbližších pěti letech měla podle našich mladých lidí dát přednost (ve srovnání s rokem 1998) zejména ochraně životního prostředí a zvyšování možností práce a studia v EU. Srovnání poukazuje na rozdíly v důzracích naší a evropské mládeže (u nás jsou podceňovány otázky bezpečnosti při práci a ochrany spotřebitele).

V oblasti informovanosti o problematice EU lze konstatovat pozitivní vývoj. K informačním zdrojům, které nejvíce přispívají k informovanosti mladých lidí o právech

a povinnostech občana Evropy, patří televize (58 %), noviny a časopisy (61 %), přátelé (45%), škola, či univerzita (55%) a nově i Internet (53 %). Mládež nezaznamenala žádnou informační aktivitu tohoto typu realizovanou státními orgány a institucemi. Ve srovnání s EU média, škola a zejména Internet hrají menší roli. Získané výsledky lze interpretovat jako výraz zájmu našich mladých lidí o informace o EU, vyplývající z relativní blízkosti data přičlenění.

Nově zařazená otázka směřovala u nás k dosud relativně opomíjené problematice participace mládeže. Výsledky dokazují, že naše mládež klade menší důraz na vzdělávací programy, kluby mládeže, dobrovolnou službu.

Mobilita

S problematikou příštího vstupu ČR do EU souvisí i možnost a zájem naší mládeže poznávat cizí země a její snaha se naučit se cizí jazyky. Výsledky jsou ve srovnání s rokem 1998 do značné míry podobné (nárůst cest do Německa je kompenzován poklesem cest do Rakouska a Itálie). Pravděpodobně se vyčerpaly zdroje cestování první poloviny minulého desetiletí, cestování není již vedeno nákupními zájmy ani neukojenou zvědavostí danou „železnou oponou“. Žádnou z vyjmenovaných evropských zemí nenavštívilo jen 20 % dotázaných.

Ve srovnání s mládeží EU naši mladí lidé navštívili pětkrát častěji Rakousko a Německo (sousední země jsou obvykle nejčastějším cílem turistiky), téměř třikrát častěji Itálii, dvakrát častěji Řecko. Lze konstatovat, že naše mládež stále ještě má větší potřebu poznávání okolních zemí než mládež členských zemí EU.

Mezi důvody návštěv cizích zemí stále dominuje jednoznačně návštěva země v rámci prázdnin nebo dovolené. Se značným odstupem se objevuje snaha naučit se jazyk, nebo zlepšit znalost jazyka. Zvýšení podílu výměnných programů mládeže je nutno považovat za pozitivní.

Mládež ze zemí EU výrazně častěji uvádí jako důvod návštěvy cizí země dovolenou (o 19 procentních bodů). Naši mladí lidé častěji uvádí jazykovou přípravu a výměnné programy a pochopitelně „jiné“ (zejména nákupy).

Během čtyř let se u našich respondentů zvýšila znalost angličtiny (o 15 procentních bodů) a němčiny (o 8 bodů). Pochopitelně jde o subjektivní názor, který nemusí příliš vypovídat o skutečné kvalitě jazykových schopností naší mládeže (spíše vypovídají o své schopnosti se domluvit).

Zájem o rozšíření jazykových znalostí je stále vysoký (určitý ústup od němčiny a angličtiny je kompenzován zájmem o španělštinu a další evropské jazyky). Srovnání s EU je pochopitelně znesnadňováno skutečností, že mládež z členských zemí EU – respondentů výzkumu EU má za mateřský jazyk některý z nejrozšířenějších evropských jazyků. To pochopitelně osvětluje vyšší zájem naší mládeže o cizí jazyky.

Postoje mládeže vůči různým skupinám obyvatelstva

Blok otázek, který byl věnován názorům na soužití různých skupin obyvatelstva, národností a rasovou toleranci, preferenci mužů nebo žen v určitých profesích, byl doplněn míněním o přijatelnosti některých jevů.

Během čtyř let lze u mládeže konstatovat významný pokles společenských předsudků a xenofobie. Nejvíce jsou nadále odmítáni drogově závislí a alkoholici. Přes tento pozitivní vývoj nicméně lze konstatovat větší míru tolerance mládeže EU v roce 1997 než u nás v roce 2002 (téměř polovině mladých lidí z EU nevadila žádná společenská skupina).

Na základě získaných údajů můžeme konstatovat, že od roku 1998 došlo u osmi položek k nevýznamnému, byť pozitivnímu posunu ve vztahu k cizincům. Bohužel ve srovnání se situací v EU cizinci u nás stále ještě nejsou chápáni naší mládeží jako řádní členové společnosti, kteří ji přinášejí prospěch, či jako lidé, kteří by v naší zemi by měli mít stejná práva jako ostatní občané.

Ve vztahu k zastávání profesí podle pohlaví došlo k pozitivnímu posunu v postojích naší mládeže od sexismu k racionálnějšímu postojům ve vztahu k profesím (žena je nejvíce akceptována jako dětská pečovatelka, zčásti i jako psycholog a lékař), za typicky mužská povolání jsou považovány profese např. řidič, policista, pilot, voják a podobně, žena je více přijímána jako možný nadřízený atd. Tyto pozitivní změny stále ještě nestačí kompenzovat diferenci v postojích mládeže z EU z roku 1997.

Další otázka sledovala, jak posuzují dotázaní své vrstevníky z hlediska tolerance k některým společenským otázkám a jevům. V názorech naší mládeže zaznívá tolerance, odmítání prudérní morálky, touha po sexuální svobodě. Ve srovnání s EU lze konstatovat určité přibližování k míře tolerance a racionality přístupu k předkládaným otázkám (mládež EU více souhlasí se sňatky homosexuálů, lékařskými zákroky u pedofilů, ale méně s trestem smrti).

Vztah k rodině, rodičům a starým lidem

Skutečnost, že mnoho mladých lidí i po dosažení dospělosti bydlí u rodičů je u nás způsobena nedostatkem vhodného bydlení pro mladé lidi (byty jsou, ale pro mladé lidi jsou finančně nedostupné). V zemích EU mládež sice konstatuje dostatek bytů, ale pravděpodobně z finančních důvodů si tam mladí lidé samostatné bydlení podobně jako u nás nemohou dovolat.

Vzhledem k plánování rodičovství se oproti roku 1998 snížil vliv bytových podmínek a zvýšily požadavky na kvalitu partnerského vztahu, zvýšil se i podíl mladých lidí, kteří nechtějí mít děti (o 5 bodů). Může to souviset se zájmem o kariéru, vlastní rozvoj a podobně. Naše mládež zdůrazněním kvalit partnerského vztahu a nižším důrazem na bytovou otázku přibližuje názorům mládeže EU z roku 1997 (ta ovšem zdůrazňuje jistotu zaměstnání, ale i vzdělání dítěte).

Starší generace je posuzována poněkud kritičtěji než v roce 1998, poklesla i

vůle se o své rodiče a prarodiče významněji starat (přitom se ani významně nezvýšil počet domovů důchodců, ani kvalita bydlení a péče v nich) i pocit zodpovědnosti vůči starší generaci. Oproti EU sledujeme vyšší kritičnost, snižujícím se zájmem o starší generaci se naši mladí lidé přibližují situaci v EU v roce 1997.

Příjmy a zaměstnání

Pravděpodobně situace na trhu práce vedla u našich respondentů k tomu, že jako potřebné schopností, užitečné při hledání dobrého zaměstnání jsou oproti roku 1998 častěji uváděny jazykové schopnosti, schopnost komunikace a užívání moderních informačních technologií. Srovnání s názory mládeže ze zemí EU naznačuje, že naše mládež podceňuje vzhled a upravenost, ctižádostivost a schopnost týmové práce.

V případě nezaměstnanosti naše mládež oproti roku 1988 slevila výrazně ze svých požadavků, přesto ve srovnání s EU naše mládež stále příliš zdůrazňuje kvalifikaci (při mladí respondentů tedy to, co se ve škole, v učilišti naučili, naproti tomu zaměstnavatelé často zdůrazňují dobré všeobecné vzdělání, přizpůsobivost, schopnost učit se novým dovednostem).

Pokud se ptáme na problémy, kterým by mladí lidé museli čelit, pokud by chtěli pracovat nebo studovat v zahraničí, naši mladí lidé vypovídají obdobně jako v roce 1998 (zejména jazykové problémy, neznalost potřebných institucí, nedostatek financí a podobně). Podobným způsobem odpovídá i mládež z EU.

Co do příjmů lze konstatovat, že se zvýšily finanční prostředky studujících (zvýšily se příjmy od rodičů a z příležitostné práce), o 7 bodů se zvýšil podíl mladých lidí s příjmem nad 10 000 Kč měsíčně. Oproti naší mládeži se mládež EU méně věnuje příležitostné práci.

Volný čas a společenská aktivita

Relativní četnost téměř všech volnočasových aktivit oproti roku 1998 i oproti mládeži EU vzrostla. Mládež výrazně častěji pracuje s PC (hry, Internet), chodí do kina, divadlo, na koncerty, častěji se schází s přáteli, chodí na procházky, poslouchá hudbu, věnuje se nákupům a sportu.

Minimálně jednou týdně používá počítač 74 % dotázaných, více než polovina respondentů pracuje s Internetem a téměř polovina používá elektronickou poštu (téměř o 20 bodů více než mládež EU). Mládež EU více používá (u nás ještě poměrně drahé) herní konzole (o 15 bodů častěji). Pro naši mládež jsou možnosti nabízené počítači stále ještě vysoce atraktivní. Rovněž se zdá, že možnosti nabízené Internetem naši mládež daleko více fascinují, než mládež ze zemí EU.

Co do angažovanost ve sdruženích a podobných organizacích lze pro českou mládež konstatovat, že výsledky jsou podobné jako v roce 1998, nárůst je patrný jen u sportovních klubů a kulturně zaměřených organizací. Struktura odpovědí mládeže ČR a EU je velmi podobná (v EU je mládež mírně častěji členy sportovních klubů, méně častěji zájmových kroužků).

Lze konstatovat, že skupina ateistů a nerozhodných (62 %) stále tvoří největší podíl mladých v ČR, věřících je 24 %. Srovnání s EU v roce 1997 ukazuje, že mládež v EU více než dvakrát častěji se považuje za věřící, byť se neúčastní obřadů atd.

Charakteristika výběrového souboru (v%)

Pohlaví	muž	50
	žena	50
Věk	15 - 16 let	18
	17 - 18 let	36
	19 - 20 let	10
	21 - 22 let	14
	23 - 24 let	23
	Ekonomická aktivita	student SŠ,OU
	student VŠ	7
	dělník ve státním sektoru	2
	dělník v soukromém sektoru	4
	zaměstnanec ve státním sektoru	7
	zaměstnanec v soukromém sektoru	14
	rolník - zemědělec	.
	žena v domácnosti	1
	nezaměstnaný	3
	jiná odpověď	3
Region	Praha	13
	střední Čechy	13
	jižní Čechy	12
	západní Čechy	13
	severní Čechy	13
	východní Čechy	12
	jižní Morava	12
	severní Morava	12
	Velikost místa bydliště	do 500 obyvatel
	do 2 000 obyvatel	13
	do 5 000 obyvatel	8
	do 20 000 obyvatel	20
	do 100 000 obyvatel	24
	nad 100 000 obyvatel	23

Seznam zkratk názvů zemí EU

A	Rakousko
B	Belgie
D	Spolková republika Německo OD - dřívější NDR WD - dřívější NSR
DK	Dánsko
E	Španělsko
F	Francie
FIN	Finsko
GR	Řecko
I	Itálie
IRL	Irsko
L	Lucembursko
NL	Nizozemí
P	Portugalsko
S	Švédsko
UK	Velká Británie a severní Irsko